

می‌کند و به تدریج طبقه طبقه باز می‌شود. از ابتدای گلدهی تا خشک شدن گل‌ها تقریباً ۱۵ روز طول می‌کشد. به دلیل شکل قرارگیری گل‌ها و واژگون بودن آن، اهالی داماش این گل را سوسن چلچراغ می‌نامند.

عزیز رهبر می‌افزاید: «تصمیم اداره کل منابع طبیعی بر آن است که کسی وارد محوطه فنس‌کشی نشود. البته اگر عکاسان و یا پژوهشگرانی قصد بازدید از این گل و ذخیره‌گاه ژنی سوسن چلچراغ را دارند می‌توانند با اجازه کتبی از اداره منابع طبیعی شهرستان رودبار، از نزدیک این نوع لیلیوم را ببینند».

● **لیلیوم در برخی از بیلاق‌های استان گیلان**
رهبر یادآور می‌شود: «سوسن چلچراغ یکی از آثار طبیعی استان گیلان در شهرستان رودبار واقع است و به عنوان یک اثر طبیعی در سال ۱۳۵۵ به شماره ۷۱ ثبت شده به همین دلیل تحت حفاظت شدید اداره کل منابع طبیعی است».

کارشناسان محیط زیست می‌گویند؛ تاکنون امکان تکثیر مصنوعی سوسن چلچراغ ممکن نشده است. با این حال در چند سال اخیر گزارش‌هایی مبنی بر دیده شدن این گونه از لیلیوم در برخی از بیلاق‌های استان گیلان هم منتشر شده است.

سال ۱۳۹۹ مدیر میراث فرهنگی شهرستان فومن واقع در غرب استان گیلان گزارش داد، این گونه نادر در ارتفاعات شهر تاریخی ماسوله و در بخش ماسوله قدیم مشاهده شده است.

پیش از این نیز گزارش‌هایی مبنی بر مشاهده این نوع لیلیوم در ارتفاعات اشکورات شهرستان رودسر واقع در شرق گیلان و همچنین در ارتفاعات لنکران کشور آذربایجان که روزگاری بخش تالش‌نشین غرب گیلان بود و با عهدنامه ترکمنچای از ایران جدا شد، دیده شده است.

اما رستنگاه سوسن چلچراغ در ارتفاعات ذکر شده بسیار محدود است و هنوز هم نام سوسن چلچراغ با نام روستای «داماش» در بخش عمارلوی شهرستان رودبار در استان گیلان گره خورده است.

● از پشت فنس گل‌ها را ببینند

محیط‌بان سوسن چلچراغ اجازه می‌دهد داخل محوطه حفاظت شده بروم اما نه آن قدر تا بتوانم از نزدیک این گونه را ببینم.

عزیز رهبر می‌گوید: «سال‌های قبل، داخل محوطه فنس‌کشی، یک قدمگاه‌خاکی به داخل باغ ایجاد کرده بودیم تا بازدیدکنندگان تک‌نفره و در یک ردیف داخل باغ بروند. ولی متأسفانه بازدیدکنندگان اصول را رعایت نمی‌کردند. هر بار پس از خروج بازدیدکنندگان شاهد لگدمال شدن ساقه‌های ظریف گل‌ها و بعضاً چیدن گل‌ها بودیم. این بود که دستور رسید از پشت فنس گل‌ها را ببینند».

وی، درباره اوج گلدهی این گونه گیاهی می‌گوید: «بستگی به شرایط جوی دارد. معمولاً نیمه خرداد تا اوایل تیرماه گل می‌دهد. اگر پس از فروردین، همچنان هوا سرد باشد، اواخر خرداد گل‌ها باز می‌شود و اگر گرم باشد، از نیمه خرداد گل‌ها باز می‌شود. در کل پیک گلدهی حدود ۲۰ روز است».

عزیز رهبر خود ساکن روستای داماش است و می‌گوید: «من هم این گل‌های زیبا را جلو درخانه‌ام کاشته‌ام».

محیط‌بان این گونه کمیاب، از برگزاری جشنواره سوسن چلچراغ خبر می‌دهد و اضافه می‌کند: «تا پیش از شیوع کرونا، هفت جشنواره برای معرفی این گونه کمیاب در روستای داماش و نزدیک به ذخیره‌گاه ژنی این گل برگزار شد. اداره منابع طبیعی شهرستان رودبار در نظر دارد ۲۰ خرداد ماه امسال دوباره این جشنواره را برگزار کند».

به گل‌های سفید لیلیوم خیره می‌شوم. ساقه‌های سبز رنگ و بلندی که با ظرافت تمام گل‌های سفید رنگ را طبقه طبقه در خود نگه داشته است. اما وزن سنگین گل‌ها موجب شده به جای آنکه رو به بالا باشد، همچون لاله واژگون، سر به زیر باشد.

شاید همین گل‌های سفید سر به زیر بالک‌های بنفش تیره بر گلبرگ‌ها و پرچم‌های بلند زرد رنگ آن موجب شده مردم داماش به این گل «عروس سر به زیر داماش» لقب دهند.

به گفته محیط‌بان سوسن چلچراغ، در بالاترین حالت، ۱۵ غنچه روی یک پایه رشد

حالا چندسالی است، اداره کل منابع طبیعی گیلان، یک هکتار از زمین‌های داماش را به عنوان ذخیره‌گاه ژنی این گونه کمیاب فنس‌کشی کرده و از گل‌ها حفاظت می‌کند. بنابراین برای دیدن سوسن چلچراغ می‌باید از پشت محوطه فنس‌کشی شده، گل‌هایی را دید که طبق طبق بر یک محور باز شده است

بخشی از رویشگاه سوسن چلچراغ، به منطقه تحت حفاظت بدل شده است
سوسن چلچراغ؛ گونه‌ای کمیاب از سوسن‌ها در دامنه البرز

